

ANKARA KEÇİLERİNDE RENK KALITIMI (*)

Çeviren
Faruk İMERYÜZ (**)

GİRİŞ

Ankara keçileri beyaz elyaf üretirler. Bununla beraber bazı hayvanlarda az veya çok nisbetlerde ve özellikle yüz, kulaklar, bacaklar üzerinde renkli elyaf görülür. Bu tip elyaf çoğunluk siyah, bazen kırmızıyı andıran kahverengindedir. Yetiştiriciler tarafından istenmez, görünüşlerinin büyüklüğüne bağlı olarak hayvanların sürü dışı edilmelerine sebep olurlar. Renkli elyaf gömleğe dağılacığından böylece tiftiğin değerinin azalacağından korkulur. Hayvanların bu suretle sürüden uzaklaştırılma nedenleri bir tahmine bağlı bulunmaktadır.

Grootfontein Tarım Kolejinde istenilmeyen bu tip elyafın gömleğe yayılıp yayılmayacağını belirlemek amacıyla sıkı kanyakınlığı yöntemi yetiştirme ve seleksiyon denemeleri yapılmıştır. Elyafın renkliliği gömleğe dağılmamışsa hayvanların heder edilmesinden kaçınılmalı böylece birçok değerli hayvanın muhafazası sağlanmalıdır. Şayet ters durum şekillenirse, tiftiğin boyanması ve işlenmesinde olumsuz etki yapacak renklilik derecesinin ne olacağı, hangi nisbetlere musaade edilebileceği tayin edilmelidir.

MATERYAL ve METOD

Araştırmaya 1968 yılında 2 teke ve 72 keçi ile başlanılmıştır. Tekenin biri kirpikleri kırmızı, diğeri yüzde ve kulaklarda siyah elyaf bulunacak şekilde seçilmiştir. Keçilerin 1/3'ü kırmızı kirpikli, 1/3'ü yüzde ve kulaklarda siyah elyafı, geri kalan 1/3'ü de her tarafı tamamen beyaz renkli olarak ayrılmıştır. Araştırmada kullanılan iki teke ile

(*) J. E. Nel (1976): Angora. Vol. 18/2

(**) Dr., Şenlikköy Yapağı - Tiftik Kontrol ve Araştırma Laboratuvarı

45 keçi Güney Afrika A. Keçisi Damızlık Yetiştiricileri Derneği tarafından teberru edilmiştir. Her teke 3 renk grubunun herbirinden 12 keçi ile birleştirilmiştir. 1968 yılı aşım mevsiminden sonra iki teke de ölmüştür. 1969 yılında keçiler, anılan derneğin uzmanlarınca renklilik nedeniyle reforme edilen 2 yeni teke tarafından tohumlanmışlardır. 1970 den itibaren renkli keçi gruplarının tohumlanmasından elde edilen en fazla renkli olan genç tekeler kullanılmaya başlanmıştır. Dişi çebiçler üretildikleri gruptan özel renk gruplarına eklenmişlerdir. Her sonbaharda elde aşım uygulanmış olup, değişik yaşlardaki renk değişikliği konusunda tüm özellikler kaydedilmiştir. Ayrıca üretim, fertillite konusundaki veriler ferdi olarak tohumlanmıştır.

SONUÇ ve TARTIŞMA

A) Yaş'la İlgili Renk Değişikliği:

Oğlaklarda ve anaç keçilerde yaş ile renk değişikliğini belirlemek için tekrar edilen tesbitler yapılmıştır. Araştırmanın başlangıcında 23 Nisan 1968'de 72 keçi üzerinde ayırım yapılmış, bir sene kadar sonra 5 Mart 1969'da bu keçiler yine beyaz, siyah ve kırmızı olmak üzere 3 gruba ayrılarak yeniden tesbit edilmiştir. Eğer siyah pigmentli deriden siyah elyaf çıkmışsa bu hayvan siyah olarak sınıflandırılmıştır. Kirpikleri belirgin olarak kırmızı görülenler kırmızı sınıfa ayrılmıştır. Hiçbir renk hatası olmayanlar da beyaz sınıfı teşkil etmişlerdir.

1968 - 72 yılları arasında doğan bütün oğlaklar 2 ve 12 aylık iken renk bakımından ayrılmışlardır. Anaç keçilerin iki yıldaki renk durumları 1no.lu tabloda, oğlakların 2 ve 12 aylık renk durumları da 2 no. lu tabloda verilmiştir.

Tablo: 1 – Ergin Keçilerde Renk Değişikliği

23. 4. 1968 (Adet)	Beyaz 24			Kırmızı 24			Siyah 24		
5. 3. 1969 (Adet)	Beyaz	Kırmızı	Siyah	Beyaz	Kırmızı	Siyah	Beyaz	Kırmızı	Siyah
	19	3	2	4	15	1	1	2	20

Tablo 1'de bir yıl içinde yaşayan 67 baş anaç keçiden 13'ünde renk gruplarında değişikliğin olduğu görülmektedir.

Tablo: 2 – Oğlaklarda Renk Değişikliği

Doğum Yılı	Bayaz (Adet)		Kırmızı (Adet)		Siyah (Adet)		Toplam (Adet)	
	2 ay	12 ay	2 ay	12 ay	2 ay	12 ay	2 ay	12 ay
1968	42	38	6	10	1	1	49	49
1969	35	24	14	11	1	3	50	38
1970	37	19	9	10	0	9	46	38
1971	36	17	3	12	0	8	39	37
1972	63	47	6	9	2	11	71	67
Toplam	213	145	38	52	4	32	255	229

Tablo 2'de beş yıldan fazla bir sürede 255 oğlağın 2 aylık, 229 oğlağın da 12 aylık iken renklerine göre tesbitlerinin yapıldığı görülmektedir. 2 aylıkta toplam 213 baş oğlak beyaz olarak ayrılmış ancak 12. ayda bunlardan yalnız 145'i aynı renk kategorisinde saptanmıştır. Bu sürede bir kısım oğlak ölmüş, geri kalanları da renklerini kırmızı veya siyah gruplara dönüştürmüşlerdir. Kırmızı grupta 38'den 52'ye, siyah grupta da 4'den 32'ye yükselme görülmektedir. Bu durum özellikle siyah elyafta yaş ile artışın fazla olduğunu belirlemektedir.

Tablo 1. ve 2 'de görüldüğü gibi renk değişikliği başlıca, yaş ilerlemesi ile hayvanda pigmentli elyafın şekillenmesiyle oluşur. Maamafih 1. tabloda 4 baş keçide görüldüğü üzere kırmızıdan beyaza değişme olabilmekte, pigmentli elyaf kopup dökülebilmektedir. Biraz kırmızı pigmente sahip hayvanların, kırmızı sınıfa verilmiş olması da bu durumun sebebi olabilir. Esasında kirpikleri kırmızı olan keçilerin renk kesafetinde de farklılık vardır. Eğer hafif kırmızısı olanlar kırmızı grup olarak sınıflandırılırsa uygulamada karar vermek için ekseriya güçlüklerle karşılaşılır.

Tablo 1 ve 2' nin sonuçları göstermiştir ki: hayvanların renk durumlarına bakarak reforme edilmeleri, uygulamada karışıklıklar çıkarmaktadır. Çünkü muayyen bir renk grubunda yer alan keçi, daha sonra yapılan tesbitlerde diğer bir renk grubunda yer alabilmektedir. Bu bakımdan oğlaklık çağlarında ayırım yapılması yanılı bakımından daha çok önem taşır. Satışlardan veya muayenelerden önce istenmeyen elyaf olarak görülen birkaç kırmızı kirpiğin çekilmesiyle karışıklıkların bir kısmı kendi kendine halledilebilir.

B) Rengin Yavrulara Geçişi:

2 aylıkken renk tiplerine ayrılan oğlakların, ana ve babalarının renk durumlarına göre dağılımı 3 no. lu tablodadır.

Beş yıllık sürede kırmızı tekelerin beyaz keçilerle birleşmesi sonu toplam 45 beyaz, 14 kırmızı oğlak ayırımı yapılmış siyah oğlak görülmemiştir. Yine kırmızı tekelerin kırmızı keçilerle birleşmesinden toplam 29 baş beyaz, 12 baş kırmızı oğlak ayırımı yapılmış siyah oğlak tesbit edilmemiştir. Aynı renk tekelerin siyah keçilere verilmesi sonu ise 29 baş beyaz, 4 baş kırmızı oğlak ayrılmış siyah oğlak yine görülmemiştir. Kırmızı kirpikli tekeler 2. ay durumlarına göre toplam 103 baş beyaz, 30 baş kırmızı ve 0 baş siyah oğlak üretmiştir. Kulak ve yüzlerinde siyahlık olan tekeler ise beş yılda 2. ay durumlarına göre toplam 110 baş beyaz, 8 baş kırmızı ve 4 baş siyah oğlak üretmişlerdir.

Tablo : 3 – Ana - Baba Renk Tiplerine Göre 2 Aylık Oğlakların Renk Durumu

Teke Renk Tipi :	Kırmızı			Kırpıklı			Kulak ve Yüzde Siyahlık						Toplam Adet						
	Beyaz		Kırmızı	Siyah		Beyaz		Kırmızı		Siyah									
	B.	K.		B.	K.	B.	K.	B.	K.	B.	K.								
Oğlağın Renk Tipi :	B.	K.	S.	B.	K.	S.	B.	K.	S.	B.	K.	S.	B.	K.	S.				
Adet	Adet	Adet	Adet	Adet	Adet	Adet	Adet	Adet	Adet	Adet	Adet	Adet	Adet	Adet	Adet				
1968	8	2	0	5	2	0	8	0	0	12	0	0	4	2	1	5	0	0	49
1969	4	7	0	3	5	0	5	1	0	11	1	0	6	0	1	6	0	0	50
1970	9	4	0	1	1	0	5	2	0	13	1	0	3	0	0	6	1	0	46
1971	8	0	0	8	0	0	4	0	0	6	1	0	5	2	0	5	0	0	39
1972	16	1	0	12	4	0	7	1	0	13	0	2	8	0	0	7	0	0	71
Toplam	45	14	0	29	12	0	29	4	0	55	3	2	26	4	2	29	1	0	255

B. = Beyaz, K. = Kırmızı, S. = Siyah

Tablo: 4 – Ana - Baba Renk Tiplerine Göre 12 Aylık Oğlakların Renk Durumu

Teke Renk Tipi:	Kırmızı Kirpikli			Kulak ve Yüzde Siyahlık			Toplam Adet
	Beyaz Adet	Kırmızı Adet	Siyah Adet	Beyaz Adet	Kırmızı Adet	Siyah Adet	
Keçi Renk Tipi:	B. K. S.	B. K. S.	B. K. S.	B. K. S.	B. K. S.	B. K. S.	
Oğlağın Renk Tipi:	B. K. S.	B. K. S.	B. K. S.	B. K. S.	B. K. S.	B. K. S.	
1968	7 3 0	4 3 0	8 0 0	11 1 0	4 2 1	4 1 0	49
1969	5 5 0	1 6 0	3 0 0	4 0 1	6 0 1	5 0 1	38
1970	4 4 1	0 1 1	4 2 0	8 1 4	2 1 1	1 1 2	38
1971	4 2 1	4 3 1	2 1 0	4 2 1	0 4 3	3 0 2	37
1972	12 3 2	10 4 0	5 2 1	10 0 5	5 0 1	5 0 2	67
Toplam	32 17 4	19 17 2	22 5 1	37 4 11	17 7 7	18 2 7	229

B. = Beyaz K. = Kırmızı S. = Siyah

Bu oğlaklardan 12 aya kadar yaşayanlar tekrar renk durumları itibariyle ayrılmış ve ebeveynlerinin renk durumuna göre dağılımları 4 no. lu tabloda verilmiştir. Böylece 2 - 12 aylık arasında görülen renk değişikliğinin ebeveynlere göre mukayesesi sağlanmıştır.

4 no. lu tabloda görüldüğü üzere kırmızı kirpikli tekeler 5 yıl sürede 12. aylık durumlarına göre toplam 73 baş beyaz, 39 baş kırmızı ve 7 baş siyah oğlak meydana getirmişlerdir. Siyah tekelerde ise bu miktarlar sırasıyla 72, 13 ve 25 baştır.

3 ve 4 no. lu tabloların sonuçları Ankara Keçisi yetiştiriciliği için önemlidir. İlk olarak, bir kısım kırmızı kirpikli damızlıkların yetiştirmede kullanılmasıyla yavrularının gömleklerinde istenilmeyen renkli elyafın şekilleneceği korkusu yersiz bulunmuştur. Kırmızı tekelerin 119 yavrusunun bir tanesinde bile 12. aylık gömlekte siyah ve kırmızı elyaf olmamıştır. Beş yıllık sürede yalnız dizlerinde açık kahverengi ilyaf bulunan iki oğlak doğmuştur. Sınırlı olan bu pigmentasyonda 6 aylıktan önce tamamen kaybolmuştur.

Deneme sonuçları ikinci husus olarak göstermiştir ki: yüz ve kulaklarında kırmızı siyah elyaf taşıyan hayvanlar sıkı kan yakınlığı yetiştirmesinde bile başarıyla kullanılabilir. Denemedeki tüm hayvanlar 6 ay aralarla kırkımdan önce gömlekteki pigmentli elyaf bakımından muayene edilmişlerdir. 2 oğlak müstesna hiçbirinde renklilik bulunamamıştır. Yalnız iki oğlağın kulak ve yüzlerinde pigmentli elyaf sınırlı olarak kalmış olup bu konu tartışılacaktır. Gömleklerinde siyah elyaf bulunan bu iki oğlak mavi - gri görünüşe sahip olmuşlardır. Bu oğlaklar birbirini takiben 2 yılda bir keçiden ve farklı iki tekedan üremişlerdir. Aynı keçi araştırmancının son üç yılında ise normal beyaz oğlak doğurmuştur. Roberts (1928) in koyunlarda bildirdiği gibi bu keçi gömlek pigmentasyonu bakımından genetik faktör taşıdığından, bu durum muhtemelen şekillenmiştir.

Mavi - gri renkli erkek oğlak 1968 yılında doğmuş olup, siyah elyafı yavrularına ne derece geçeceğini anlamak amacıyla denemenin ileri yıllarında 1970 - 71 - 72 de damızlık olarak kullanılmıştır. Yıl sırasıyla 12, 28 ve 25 keçi tohumlamış, toplam 55 yavru üretmiştir. Bunların 54'ü beyaz doğmuş yalnız bir erkek oğlak babaya benzemiştir. Bu da aşım da kullanılmadan ölmüştür. 1969 doğumlu mavi - gri renkli dişi oğlak ise ergin çağa ulaşmadan maalesef ölmüştür.

Deneme amacıyla, beyaz sınıfta bulunan fakat sol tarafında takriben 5 cm. çapında siyah benek bulunan bir teke de 1970 - 71 - 72 yıllarında sırasıyla 25, 28 ve 25 keçiyeye aşım yapmıştır. Toplam olarak doğan 61 oğlak tamamen beyaz olup hiçbir renklilik görülmemiştir.